

ALMANACH

Českého spolku v Trnavském regionu
2009

Velvyslanec ČR v SR v 2004 až 2008 Ing. Vladimír Galuška
Ředitelka Českého centra v Bratislve Jana Burianová
Ředitelka Mestskej knižnice v Piešťanoch Ing. Margita Galová
Piešťanský architekt a karikaturista Ing. Robert Pernecký

Piešťanský lékař MUDr. Vladimír Prokop
Ředitelka NOC Dom umenia Piešťany PhDr. Edita Bjeloševičová
Velvyslanec ČR v SR v 2004 až 2008 Ing. Vladimír Galuška

ALMANACH

Českého spolku v Trnavském regionu 2009

Česká národnostní menšina na Slovensku

Český spolek v Trnavském regionu

Tisk: AB Piešťany

Publikace vydaná s finančním příspěvkem VÚC Trnava
a MZV ČR

Použité informace:

- a) Almanach Českého spolku na Slovensku z r. 1999
- b) Trnavský zpravodaj RO ČSnS Trnava
- c) Kronika RO Trnava
- d) fotoarchív Knihnice Juraja Fándlyho v Trnave

Folklorní soubor Klobučan v Piešťanech 3. 8. 2008

Jan Matěj Rak v Trnave 3. 9. 2008

O B S A H

Slovo na úvod	5
Češi na Slovensku – se zřetelom na Trnavský region PhDr. Peter Horváth	7
Rozdělení republiky PhDr. Marie Majtánová, CSc. (kráceno)	15
Česká národnostní menšina na Slovensku	
1. Organizační struktura od vzniku v r. 1993 do současnosti	16
2. Vývoj organizace v Trnavském regionu	17
Činnost Českého spolku v Trnavě a v Piešťanech ...	19
A co dál ?	27
Na závěr něco z poezie Evy Jarábkové-Chabadové: „Mojím národom“	29

Domažlická dudácka muzika a členové spolku v Piešťanech 2009

Beseda „Jó, třešně zrály“ v Trnavě 2009

Slovo na úvod

Letos, 23. dubna, uplynulo již patnáct let od chvíle, kdy byl v bratislavské Trnávce, za účasti delegátů z Bratislavy, Košic, Žiliny, Banské Bystrice, Zvolena, Trenčína, Trnavy a Nitry, vytvořen Ustanovujícím shromážděním **Český spolek na Slovensku**. Stal se nejpočetnějším sdružením občanů české a moravské národnosti žijících na Slovensku – bez ohledu na jejich státní občanství.

A jsou to letos také už čtyři roky od jara 2005, kdy si narůstající množství aktivit spolku, spolu se stále náročnější administrativou, vynutilo transformaci jeho někdejších regionálních organizací na nynější samostatné právní subjekty, které však zůstávají i nadále ve vzájemném kontaktu.

Bohužel však to bude také už dva roky od chvíle, kdy vyšlo poslední číslo časopisu **Česká beseda**, oblíbeného měsíčníku všech Čechů, Moravanů a Slezanů žijících na Slovensku. Rezignace jeho zakládající a dlouholeté šéfredaktorky, Mgr. Heleny Miškové, po odchodu jejích nejbližších spolupracovníků, jakoby jen potvrdila nepravdivost tak otřepaného tvrzení některých lidí, že „každý je přece nahraditelný“. Naopak – každý, kdo něco skutečně hodnotného dokázal vytvořit a vytvářel – je skoro vždy nenahraditelný. Jen my ostatní se musíme dokázat bez něho obejít. Plně nahraditelní jsou jen lidé, kteří vlastně byli skoro zbyteční.

Vydání Almanachu, který se vám dostává do rukou, proto nemůže a ani nemá ambice nahradit Českou besedu. Chce se jen pokusit poněkud zase stmelit tak trochu už rozklížené řady členů Českého spolku v Trnavském regionu, jejichž věkový průměr stále jen roste a naše děti a vnoučata přitom často už ani nechápou jeho smysl, protože i sama slova jako „vlast“ nebo „vlastenectví“ či „národní povědomí“ se pro ně stále více stávají (nebo už i staly) zcela bezobsažnými pojmy. A pro ty naše stárnoucí – ale stále platicí – členy, kteří se často už ani fyzicky nemohou na našich akcích zúčastnit, tak pro ně by měl přinést aspoň trochu ukázek z toho, co ještě děláme a co zamýšlíme, a snad také toho, co bychom chtěli, kdybychom měli výraznější podporu.

Ing. Jiří Vodrážka
předseda Českého spolku v Trnavském regionu

Z besedy „Češi na Slovensku“ v Trnavě 2009

V predvečer 81. výročí vzniku I. ČSR jsme v Trnavě, v Knížnici Juraja Fándlyho, pod záštitou Trnavského samosprávného kraje, pripravili besedu, ve které – kromě kulturní části – odzněla přednáška historika Dr. Petra Horvátha, ze které uvádíme hlavní části:

Češi na Slovensku - se zřetelem na Trnavský region

*Motto: Zmeniť názor možno aj vtedy, ak sme ho nezmenili
(aforizmus M. Danaja)*

V České republice, na Slovensku, ale aj v postkomunistických okolitých štátoch, najmä v strednej Európe, bolo dlho neuralgickým bodom demokratické usporiadanie postavenia národnostných menšín. Napriek „modelovému riešeniu“ vzťahov medzi Čechmi a Slovákmi po roku 1989 a snahou po nadštandardných pomeroch, nemožno konštatovať, že sa doteraz uspokojuivo podarilo vyriešiť niektoré páľčivé otázky nazerania na dôležité okamihy našej histórie. Toto etnické napätie bolo dlho cítiť najmä na Slovensku. Snahou väčšiny historikov je ale postupné zapĺňanie „bielych miest“ náležitými argumentmi, ktoré vychádzajú z exaktných poznatkov a ekonomických ukazovateľov, založených na striktných štatisticky overených údajoch. Je potešiteľné, že sa tieto vzťahy stabilizujú i napriek ojedinelým extrémnym názorom niektorých politikov. Dnes už nestojí pred nami otázka „kto na koho a kedy koľko doplácá“, ale prichádza nová kvalitatívna kapitola dejín. Spočíva v reálnom preukazovaní životaschopnosti oboch slovanských národov pred „očami Európy“, prezentovaním ekonomiky, historického kultúrneho dedičstva a možnosťami rozšírenia euroturizmu.

V súčasnosti sa vytvorila klíma, ktorá pozitívne interpretuje historicky významnú kapitolu formovania vyhlásenia prvého česko-slovenského štátu 28. októbra 1918 v Prahe, ku ktorému sa 30. októbra prihlásila aj slovenská politická reprezentácia. Aj napriek skutočnosti, že tento nový štátny útvar vznikol demokratickou cestou a bol plne uznaný vtedajšími mocnosťami sveta, jeho smerovanie od vyhlásenia k normálne fungujúcemu štátu nebolo jednoduché. Starý pretrvávajúci uhorský aparát štátnej správy na Slovensku kládol tuhý odpor. Tento stav bol kritický najmä v Trnave, kde síce bola oslava vzniku ČSR už 3. novembra 1918, ale maďarské vojenské jednotky tu kládli tuhý odpor voči miestnej domobrane a postupujúcim

ozbrojeným československým jednotkám. Boje so stratami na životoch trvali až do 25. novembra, kedy sa Trnava stala slobodným mestom a o dva dni neskôr už prví českí úradníci prišli kontrolovať preberanie mesta do správy nového štátu. Tu sa vyznamenal najmä prvý starosta mesta Trnavy, Jozef Slezák. No oveľa zložitejším bol proces na trnavskom gymnázium, ktoré až do 15. marca 1919 bolo „maďarskou baštou“. Profesorský zbor na čele s riaditeľom Hudymom odmietlo prisahať vernosť československej republike a tak nový riaditeľ Dr. Hattala musel čeliť zložitým nástrahám. Manipuláciou verejnosti zostalo na novom Gymnázium Jána Hollého v Trnave zo 466 žiakov zapísaných v roku 1917/18 iba 188 žiakov a 2 profesori, ktorí zložili „prísahu vernosti“ novej republike. Časť odchádzajúcich študentov zdemolovala triedy, chodby a kabinety s heslom „...aby Čechom čím menej zostalo...“. Tieto udalosti popísal vo svojich spomienkach neskorší český riaditeľ gymnázia František Špaček (1920- 1938), ktorý vzorne viedol ústav až do vzniku nového štátu.

Bolo preto prirodzené, že na toto špičkové gymnázium prišli najmä špičkoví českí profesori. Podľa presnej analýzy sa v rokoch 1919-1938 na vyučovacom procese tohto gymnázia podieľalo vyše 80 českých profesorov, ktorí ústav povzniesli a udržali na náležitej, ba výnimočnej úrovni. Je potrebné spomenúť aspoň zopár mien.

Jozef Fikrle (nar. v Přešticích 1895) - ukončil Karlovu univerzitu v Prahe a získal aprobáciu na zemepis a prírodopis. Na trnavské gymnázium prichádza v roku 1921, kde okrem svojich predmetov učil aj latinčinu a nemčinu. V Trnave si založil aj rodinu a vedecky pokračoval v hydrologickom skúmaní charakteristiky slovenských riek. Do Protektorátu Čechy a Morava musel odísť v máji 1939.

Svatopluk Havrlik (nar. 1908 v Bavorove, zomrel 1966 v Prahe). Bol významným českým maliarom. Absolvoval v r. 1929- 1931 Akadémiu výtvarných umení v Prahe. V roku 1933 prichádza na Gymnázium v Trnave ako profesor kreslenia. Jeho umelecké dielo bolo vystavené na výstavách v Prahe, Plzni, Ostrave, Kroměříži, Č. Budějoviciach, Bratislave, Trnave, ale aj v Nemecku, Francúzsku a v Bulharsku. Dnes jeho práce zdobia fondy viacerých českých i slovenských galérií.

Zdeňek Hlaváček (nar. 1899 v Kelči na Morave). Na trnavské gymnázium prichádza z Olomouca. Vyučuje dejepis, zemepis a jazyk nemecký. Okrem pedagogickej práce publikoval biografie

o významných výtvarníkoch Vladimírovi Sychrovi, Jozefovi Lieslerovi, ale aj o slovenskom maliarovi Ľudovítovi Fullovi. Preložil anglickú prácu o Paul Cézanovi a Vincent van Goghovi. Samostatne vydal dielo „Výtvarník a kniha“.

Jiří Mandel (nar. v roku 1886 Kuželov na Morave, + 1966). Absolvent Českého vysokého učení technického v Prahe. V rokoch 1910 - 1915 študoval na výtvarnej akadémii vo Viedni. Do Trnavy prichádza v roku 1920 a vyučuje geometriu a kreslenie. Tu si zakladá aj rodinu. Svoje umelecké dielo vystavoval na výstavách v Plzni, Brne, Ostrave, Trnave a v Bratislave. Mnohé jeho oleje a akvarely sú v zbierkach Slovenskej národnej galérie v Bratislave a Galérii Jána Koniarika v Trnave.

Vojtech Ondrouch (nar. 1891, Smržice na Morave, + 1963 v Bratislave). Významná osobnosť, univ. profesor, pedagóg, historik, archeológ a numizmatik. Absolvoval v roku 1924 Filozofickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe a jeho prvým miestom je trnavské gymnázium. Roku 1930 získal titul PhDr. a neskôr sa habilitoval na Filozofickej fakulte Komenského univerzity v Bratislave - odbor staroveké dejiny. Roku 1939 je vymenovaný za profesora. Pôsobí v Slovenskom národ. múzeu (1950 - 55) a v Historickom ústave SAV. Venoval sa problematike osídľovania Slovenska v dobe rímskej a neskôr antickej numizmatike. Jeho práce ešte i dnes majú výpovednú hodnotu.

Jaroslav Pacák (nar. 1902 vo Valašských Kloboukoch, + 1974 v Prahe). Do trnavského gymnázia prichádza roku 1930 a vyučuje matematiku a fyziku, neskôr aj kreslenie a jazyk francúzsky. Patril medzi najobľúbenejších profesorov s výborným kontaktom na študentov. Sám bol maliarom a jeho práce boli vystavené v Plzni, Břeclavi, Ostrave, Uherskom Hradišti, Valašských Kloboukách, Bratislave, Leviciach. Na trnavskom gymnáziu viedol Vajanského samovzdelávací krúžok. Písal články do Nového Slovenska. Nútene musel odísť v auguste 1938. Dosiahol hodnosť dôstojníka Francúzskej akadémie. Pre zaujímavosť – po r. 1945 prichádzal po mnohé roky na maturitné stretnutia všetkých tried, kde bol triednym profesorom.

Miloslav Pantuček (nar. 1897 vo Veselej, okr. Rokycany, + 1965) stredoškolský profesor s aprobáciou na jazyk český a francúzsky. Do Trnavy prichádza v roku 1925. Ako Čech sa naučil vynikajúco hovoriť po slovensky a slovenčinu učil aj na gymnáziu. Je zaujímavé, že

svojich študentov vodil k hrobom slovenských dejateľov Jána Hollého, J. M. Hurbana, Juraja Fándlyho, Antona Bernoláka, J. I. Bajzu. Na výučbu francúzštiny pozýval aj rodeného Francúza, aby bola výučba autentická. S príchodom Slovenského štátu musel Slovensko opustiť.

František Špaček (nar. v roku 1882 vo Vlkoši pri Kyjove). Stredoškolský profesor s aprobáciou na jazyk český a nemecký. Bola to výrazná osobnosť a už v roku 1920 bol menovaný za riaditeľa gymnázia Jána Hollého v Trnave. Okrem toho, že ústav viedol vzorovo, robil aj dirigenta sokolskej kapely. Dňa 1. decembra 1938 bol odvolaný z funkcie riaditeľa gymnázia a „daný k dispozícii českej vláde“. Jeho autentické spomienky sú vzácnym historickým dokumentom doby.

František Tomsa (nar. v roku 1884 v Haliči, + 1934 v Trnave) pôvodom Čech. Absolvent Karlovej univerzity v Prahe, kde získal aprobáciu učiteľa ako aj doktorát z filozofie PhDr. Od roku 1921 vyučoval na trnavskom gymnáziu matematiku a fyziku. Jeho vedecká činnosť je rozsiahla a úroveň jeho výučby nadštandardná.

Ján Tobias Woleman (nar. v roku 1888 v Moravskom sv. Jáne) stredoškolský profesor s aprobáciou na filozofiu a jazyk latinský. Do trnavského gymnázia prichádza v roku 1922 a vyučoval tu plných 14 školských rokov latinčinu, slovenčinu, nemčinu a filozofiu. Služobný pomer ukončil v roku 1942.

Z obdobia I. ČSR treba spomenúť ešte niekoľko osobností, ktoré pôsobili v trnavskom regióne. Na prvom mieste je to výrazná postava Čecha **Ferka Urbánka** (nar. v roku 1858 vo Vsetíne na Valašsku, + 1934 v Bratislave). Tento všestranný človek stál v čele kultúrneho frontu v Trnave. Aktivizoval sa ako spisovateľ, ale predovšetkým ako dramatik. Napísal – v slovenčine (!) 40 divadelných hier, ktoré ešte dodnes stoja v kmeňovom repertoári viacerých, najmä ochotníckych divadiel. Pre zaujímavosť treba uviesť, že bol prvým predsedom MO Matice slovenskej v Trnave, taktiež činovníkom – tajovníkom Spolku sv. Vojtecha a navyše vlastnil významnú kníhtlačiareň.

Osobitnou kapitolou by bolo pôsobenie realistického českého pokrokového spisovateľa (ale písuceho po slovensky !) **Petra Jilemnického**, ktorý učil v rokoch 1930 - 1932 na meštianskej škole v Trnave, kde bol riaditeľom Augustín Řezanina. Z tohto obdobia a trnavského prostredia pochádza aj jeho známy román Kus cukru.

Významnou osobnosťou bol český profesor **Václav Pilous**, ktorý v roku 1929 položil základy obchodnej školy. Bol nadšencom pre slovenský národopis a ako jeden z prvých prezentoval ľudovú architektúru a zvykoslovie Trnavska a Piešťanska. Ako jej riaditeľ získal súhlas pražského ministerstva a inicioval postavenie novej budovy tejto modernej školy, ktorá bola v roku 1936 slávnostne otvorená na dnešnej Študentskej ulici v Trnave. S touto udalosťou súvisela aj návšteva prezidenta Edvarda Beneša, ktorý dňa 21. 9. 1936 za veľkej slávy zavítal do Trnavy.

V širšom pohľade treba spomenúť aj dve najvýraznejšie osobnosti umeleckého a spoločenského a umeleckého života prvej poloviny 20. stor. Predovšetkým hudobného skladateľa, dirigenta, zbormajstra, pedagóga a regenschoriho **Mikuláša Schneidra-Trnavského** (1881 - 1958). Jeho študijné roky sa viažu aj na Prahu, kde navštevoval študentský spolok Detvan. Spoločne s českou umeleckou avantgardou za 1. ČSR reprezentovali umelecký a spoločenský život Trnavy a širšieho regiónu.

Medzi nestorov slovenského sochárstva možno smelo zaradiť aj **Jána Koniarka** (1878 - 1952). Jeho monumentálna i komorná tvorba predstavuje vrcholnú dominanciu doby. Okrem spodobnenia iných dejateľov je aj autorom významného diela - pomníku generála M. R. Štefánika. Prvé odhalenie tohto pomníka bolo 19. októbra 1924 v Trnave. Okrem vrcholných politikov ČSR sa jeho odhalenia zúčastnil splnomocnenec vlády a vyslanec v Paríži Dr. Štefan Osuský a rodina generála Štefánika na čele s jeho matkou. Účastníkom odhalenia bol aj v tom čase legačný radca Ján Masaryk (syn prezidenta). Je smutné, že odvtedy bol v Trnave tento pomník generála dvakrát strhnutý a nanovo odhalený (1969 a naposledy (!) nanovo postavený 4. mája 1990). Ako vidieť, ešte stále postava M. R. Štefánika zostáva „neuralgickým problémom“ našej histórie. Akosi v tieni zostáva osobnosť maliara a kňaza **Teodora J. Tekela** (1902 - 1975). Jeho pozoruhodné umelecké dielo vzniklo aj vďaka vplyvu a štúdiu na Akadémii výtvarných umení v Prahe, kde bol krátko aj prvým asistentom Maxa Švabinkého.

V čase vzniku I. ČSR mala Trnava asi 17 tisíc obyvateľov. Pri následnom sčítaní obyvateľstva v roku 1930 mala 23.971 obyvateľov, z čoho bolo 18.142 Slovákov a 2.271 Čechov, 1.134 Nemcov a 901 Maďarov. S prihliadnutím na obchodný charakter mesta tu bolo aj

1.319 Židov, ale k židovskému náboženstvu sa hlásilo až 2.707 obyvateľov, k rímskym katolíkom sa hlásilo až 19.353 obyvateľov a vyše 1.100 bolo reformovaných evanjelikov. Trnava mala 47 spolkov, ktoré združovali 5.632 členov. V meste bolo 24 telocvičných a športových klubov s 2.854 členmi. Vynikal český spolok Sokol založený už vo februári 1919, ďalej klub Čechie, ŠK a TTS Trnava a od roku 1925 Rapid Trnava.

Národnostné členenie obyvateľstva Slovenska podľa posledného sčítania obyvateľstva v r. 2001 preukázalo, že z 5,379.355 obyvateľov tvoria existujúce národnostné menšiny 14,22 %. Popri dominujúcej národnostnej maďarskej menšine 520.528, nasleduje 89.920 občanov, ktorí tvoria rómsku menšinu. Postavenie českej národnostnej menšiny na Slovensku reprezentovalo 44.620 obyvateľov. V súčasnosti podľa priebežného odhadu žije na Slovensku 46.620 občanov českej národnosti (z čoho je cca 20 tisíc mužov a 26,5 tisíc žien). Najviac Čechov žije v Bratislave, potom v okresoch Senica, Skalica, Piešťany, Trenčín, Košice, Púchov, B. Bystrica, Martin a Zvolen.

V Trnavskom kraji podľa posledného sčítania obyvateľstva žilo 551.003 obyvateľov. Z národnostných menšín 4.778 obyvateľov vykazovalo českú národnosť. V okrese Skalica 1.229, Trnava 769, Piešťany 725, Senica 676, D. Streda 617, Galanta 505 a Hlohovec 257. Je potrebné uviesť, že k Moravanom sa hlásilo 2.348 obyvateľov SR, z toho v Trnavskom kraji 167 (Trnava 45, Piešťany 44). Podľa vzdelanostného koeficientu má z Čechov na Slovensku 17,28 % vysokoškolské vzdelanie, stredoškolské cca 60 % a zvyšok základné vzdelanie. Ekonomicky aktívnych obyvateľov je z pomedzi českej menšiny asi 26 tisíc obyvateľov, dôchodcov je asi 14 %. V mestách žije asi 37 tisíc obyvateľov českej národnosti a zvyšok asi 9 tisíc na vidieku.

S ohľadom na práva národnostných menšín bola 11. novembra 2003 na Nitrianskej univerzite Konštantína Filozofa zriadená Fakulta stredo európskeho vzdelávania pre prípravu pedagógov na zvyšovanie vzdelanostnej úrovne národnostných menšín. Mediálnu sféru reprezentuje vysielanie Radia Patria (od 1. 1. 2004), ktorého relácie posilňujú kultúrne povedomie, politické názory a vierovyznanie obyvateľov národnostných menšín. Z nich 6,28 % vysielacieho času má česká kultúra. V oblasti dokumentácie kultúry Slovenské národné

múzeum - Etnografické múzeum v Martine založilo Dokumentačné centrum českej kultúry na Slovensku.

Z hľadiska vzdelávania navštevuje ročne špecializované školy 60 detí v materských školách, 850 žiakov navštevuje základné školy (cirkevné aj súkromné), gymnáziá 250 žiakov, odborné školy a konzervatóriá 190 žiakov a stredné odborné školy a učilišťa 150 žiakov.

Český spolok na Slovensku (ČSnS) tvoria jednotlivé regionálne spolky. Medzi aktívne patrí aj Český spolok v Trnavskom regióne, ktorý 15-ročné jubileum ČSnS oslavuje úspešnou bilanciou v oblasti spoločenskej, prezentačnej, výstavnej a publikačnej činnosti.

Epilóg

Aj napriek nadštandardným vzájomným vzťahom medzi Čechmi a Slovákami ešte stále pretrvávajú sporné historické udalosti, ktoré sú rozlične interpretované skupinami historikov. Napríklad mýtus o „spoločnom štáte“ Čechov a Slovákov za Veľkej Moravy, či mýtus o jazykovom separatizme Slovákov, alebo o tzv. „pokrokovom prínose“ husitského hnutia na Slovensku. Neuralgickým bodom zostáva stále interpretácia čechoslovakizmu.

Tieto mýty boli inteligentne definované napr. v roku 1930 významným českým historikom Albertom Pražákom: „Slovenská otázka je predovšetkým česká otázka - pretože my Slovákov k svojej národnosti potrebujeme. Z troch strán sme obklopení Nemcami a k Slovanom máme úzky pruh Moravy a Sliezska, ale územím Slovenska máme širokú cestu k Slovanom. More slovenského vzduchu potrebujem na okysličenie a vôbec pre zdravý život.“

Preto je potrebné otvárať a interpretovať také témy, ako je napríklad význam Českej cesty - Via Regni Bogemiae (11. - 16. stor.), ktorú prezentoval novým dokumentárnym filmom historik a publicista Pavel Dvořák (2009). Treba objavovať nové mená a súvislosti, ktoré posilnili vzájomné vzťahy napríklad v čase národného obrodzenia oboch národov v 18. a 19. storočí. Pretože neexistovali žiadni „Čechonemci“ ani „Maďaroslováci“. Snáď sa bližime k dobe, kedy aj historické rozpornosti budeme vedieť exaktne definovať. Napríklad výsledky modernej génovej analýzy, ktorú zverejnil renomovaný genetik Stanfordskej univerzity v USA, L. L. Cavalli Sforza (1991). Podľa nej genetické korene takmer 85 % slovenskej populácie siahajú

do mladšieho paleolitu a tak Slováci sú odrazu „najautochtonejším národom“ v Srednej Európe. České pramene výskumu analýzy DNA potvrdili, že vyše 50 % genetického fondu Čechov má slovanské gény, u zvyšku ide o keltský, germánsky a. i. prínos migrácií ranného stredoveku. V tomto smere dopadli najhoršie Maďari.

Jedinou realitou vzájomného obohacovania a spolužitia musí byť trpezlivé poznávanie skutočností, či už ich prináša história, alebo príliš strohý ekonomický mechanizmus našej Európy.

Použitá literatúra:

- Národnostné a etnické menšiny na Slovensku 2003 a 2007, Fórum inštitút pre výskum menšín (zostavil Robert Dohanyos)
- Molnár, J. - Matoušek, B. - Horváth, P.: Gymnázium Jána Hollého v Trnave v prvej polovici 20. stor. (Vydané s finančnou pomocou Trnavského samosprávneho kraja 2009)
- Horváthová, A.: 80.výročie odhalenia sochy generála M.R. Štefánika v Trnave 1924 - 2004 (MO MS Trnava)
- Monografia Trnavy 1238 - 1938
- Tabarčáková, E.: Rekordéri etnickej dlhovekosti, Kultúra z 16. 9. 2009

Rozdělení republiky - PhDr. Marie Majtánová (kráceno)

Sametovou revolucí v listopadu 1989 skončil komunistický režim v Československu. Češi i Slováci jej sice odmítli shodně, ovšem důvody odmítnutí nebyly úplně shodné. V období socialismu se Slovensko definitivně zmodernizovalo, takže kolem roku 1987 došlo k ekonomickému vyrovnání obou republik. Životní i kulturní úroveň nesrovnatelně stoupla, politická represe po roku 1968 měla mnohem lehčí dopad. Slovenský postoj k socialistické minulosti nebyl proto tak odmítavý, jako se jevil na české straně. Rovněž perspektivy postsocialistické budoucnosti se rýsovaly odlišně. Slovensko se netajilo obavami. Průmyslová infrastruktura, vynucená mocenským tlakem SSSR a koncipovaná podle socialistických představ (těžký a zbrojní průmysl, výroba polotovarů), dávala tušit, že ekonomická transformace dopadne na obyvatele Slovenska hůř než v Čechách.

Koncem r. 1989 však ještě převládala radost z politické svobody a vůle k práci na tvorbě společného demokratického státu, což se odrazilo v prvních svobodných parlamentních volbách. Čeští a slovenští vítězi ve volbách utvořili fungující koaliční blok se shodnými cíli. Bez zásadních problémů byla vyřešena otázka personálního obsazení nejvyšších vládních postů: prezidenta republiky, předsedy vlády a předsedy Federálního shromáždění. Brzy se však začaly ukazovat problémy česko-slovenských vztahů v praktické politice (změna názvu republiky, změna státního znaku). Politický život v Čechách a na Slovensku se během rozdílného dopadu zahájení ekonomické reformy právě v letech 1990-1992 značně diferencoval, přičemž politickou krystalizaci provázel výrazný česko-slovenský polarizační proces.

Diferenční a polarizační tendence se zřetelně projevíly ve volbách 5. - 6. července 1992. V českých zemích zvítězila třetinou hlasů konzervativní koalice (ODS/KDS), na Slovensku taktéž třetinou hlasů Hnutí za demokratické Slovensko. Čeští i slovenští volební vítězové zastávali skoro ve všech politických otázkách naprosto protichůdný názor. ODS se snažila o rychlou a radikální ekonomickou reformu. HZDS chtělo reformy zpomalit vzhledem k hospodářské specifice Slovenska. ODS žádalo funkční federaci. HZDS usilovalo o mezinárodní subjektivitu Slovenska. Takto dodal výsledek voleb

česko-slovenské problematice politický spád, jenž v několika týdnech přivedl koaliční jednání k dohodě o rozpadu ČSFR. První minutou 1. ledna 1993 se z Československa staly dva nástupní státy, Česká republika s právě vzniklou slovenskou menšinou a Slovenská republika s novou národnostní menšinou českou.

Česká národnostní menšina na Slovensku

1. Organizační struktura od vzniku Spolku v r.1993 do současnosti

Český spolek na Slovensku vznikl v krátkém čase po rozdělení Československa. První impulsy k organizování české komunity na Slovensku vynikly při setkání v bratislavské redakci týdeníku Mosty. Scházeli se tam vesměs přívrženci společného státu, Slováci i Češi, kterým i po politickém rozdělení záleželo na dobrých a trvalých vztazích mezi příslušníky obou národu. Nejvýraznější osobností tohoto kruhu byl Ing. Dr. Jiří Kozák, CSc. Jeho pozval tehdejší prezident Michal Kováč na první kulatý stůl národností, aby reprezentoval českou komunitu na Slovensku.

V červenci 1993 přípravný výbor předložil Ministerstvu vnitra SR své stanovy a byl zaregistrován Spolek Čechů na Slovensku. Na prvním ustanovujícím valném shromáždění v dubnu 1994 byl změněn název na Český spolek na Slovensku (ČSnS), který nevyjadřuje národnost členů (tedy nikoliv jen Čechů, ale též Moravanů a Slezanů), ale vztah k České republice. Podstatné bylo přijetí koncepce, která položila hlavní důraz na činnost v regionálních organizacích a jejich právní subjektivitu. Delegáti z jednotlivých měst schválili i upravené stanovy. Postupně formovaná síť regionálních organizací Českého spolku ve větších přirozených regionálních centrech (Bratislava, Košice, Liptovský Mikuláš, Nitra, Trenčín, Trnava, Zvolen, Poprad, Martin, Žilina) zároveň s jejich místními kluby v menších městech pokrývala prakticky celé území SR a umožňovala rozvíjet kulturní a společenský život české komunity.

Zástupce české menšiny na Slovensku je členem Rady vlády SR pro národnostní menšiny a etnické skupiny. V České republice pracuje Stálá komise pro krajany žijící v zahraničí.

Důležitou kapitolou formování spolku jako celku i jednotlivých regionálních organizací bylo a zůstávalo financování. Tvořily ho členské příspěvky, jejichž výšku si určovala každá regionální organizace sama, dotace z Ministerstva kultury SR a Ministerstva zahraničních věcí ČR, sponzorské dary, příspěvky a dary orgánů veřejné správy.

V prvních měsících svého formování měl Český spolek pravidelně k dispozici jednu stránku v česko-slovenském týdeníku Mosty. Když však Ministerstvo kultury SR poskytlo finance na vydávání periodika v rámci menšinové politiky, ujala se této vážné práce Mgr. Helena Miškufová v Košicích, vypracovala projekt národnostního měsíčníku a založila redakci. První číslo České besedy vyšlo v květnu roku 1995. Bohužel však v prosinci roku 2007 už její vydávání skončilo. V současnosti je v rámci nově vzniklé redakce národnostního vysílání v rámci košického studia Slovenské televize ustaven český národnostní magazín a v Slovenském rozhlase je zařazeno pravidelné půlhodinové vysílání v češtině.

2. Vývoj organizace v Trnavském regionu.

Zakládajícími členy Českého spolku v Trnavě byli: Ing. Jan Topol, Josef Nedvěd, JUDr. Zdeněk Brabec, Jaroslav Kašlík a Ing. Mojmír Kovář, kteří se sešli 26. listopadu 1993 v Trnavě. První ustanovující konference se konala 16. dubna 1994 s kompetencí na území, které odpovídá pozdějšímu TTSK.

Regionální organizaci Českého spolku v Trnavě vedli postupně:

Jaroslav Kašlík od r. 1994 do června 2000,
Ing. Stanislav Florián od června 2000 do července 2002,
Jaroslava Svetlíková od července 2002 do prosince 2004,
Ing. Jiří Vodrážka od prosince 2004 do současnosti

V rámci současné regionální organizace – tj. nynějšího Českého spolku v Trnavském regionu – fungují dva místní kluby:

V Trnavě pod vedením Vlasty Okruhlicové
V Piešťanech pod vedením Olgy Mišíkové

Za priority v činnosti spolku pokládáme zachovávání demokracie, plurality, humanity a tolerance. Na těchto základních principech jsou postaveny i stanovy spolku. Pod pojmem zachování identity si představujeme kultivování mateřského jazyka, propagaci české kultury a tradice, posilování historického a občanského vědomí, organizační činnosti, které rozvíjejí společenský, kulturní i vědecký potenciál Čechů, Moravanů a Slezanů žijících ve Slovenské republice. Vzájemně rozvíjet společenské a kulturní kontakty členstva, navazovat spolupráci s jednotlivými institucemi v SR, ČR i v zahraničí.

Členství ve Spolku může být individuální a kolektivní. Členem Spolku se může stát fyzická nebo i právnická osoba.

Orgány regionální organizace:

- Regionální konference členů (Valné shromáždění)
- Výbor regionální organizace
- Revizní komise RO
- Místní kluby a jejich výbory
- Předseda, tajemník a ekonom RO

Činnost Českého spolku v Trnavě a v Piešťanech

Předsedkyně místního klubu Trnava, Vlasta Okruhlicová, vzpomíná:

Pod vedením prvního předsedy naší Regionální organizace Českého spolku na Slovensku (RO ČSnS Trnava), Jaroslava Kašíka, začali jsme vydávat od roku 1995 jako první svůj vlastní „Informační zpravodaj“, který se po obdržení dotace z Ministerstva kultury SR změnil na „**Trnavský zpravodaj RO**“. Historicky první beseda byla s PhDr. Janou Štúrovou a PhDr. Pavlem Dvořákem, známým historikem a spisovatelem. Následovaly besedy s občanským klubem SKOI, setkání s šéfredaktorem Kanadských listů, Ing. Mirko Janečkem, koncerty, zájezdy a české večery na závěr roku, k příležitosti svátku sv. Mikuláše a Vánoc. V roce 1996 se konal první ročník Večera české kultury v Divadle Jána Palárika, kde se na vernisáži výstavy představili čeští umělci žijící na Slovensku a amatéři z vlastních řad. Výstavu uvedl kurátor PhDr. Bohumír Bachratý. Vyslechli jsme si houslový koncert Doc. Petra Michalici. Na druhém ročníku vernisáže jsme přivítali operního zpěváka Miroslava Dvorského a pásmo poezie uvedl Ulrich Ulman. Třetí ročník patřil malířkám českého lyrizmu a pásmu hudby a poezie v podání prof. Hany Štolfové-Baudové, Sylvie Čápové, Mariana Baudy a Aleny Medkové – zpěv, klavír, viola a recitace. Čtvrtého ročníku se na vernisáži výstavy zúčastnil i významný malíř – host z Prahy – Zdeněk Hošek a v hudební části sólisté SND Ondrej Malachovský s klavírním doprovodem Jána Salaye.

Pátý, jubilejní, ročník, s účastí sólistů ND v Brně, se už uskutečnil v prostorách Západoslovenského muzea v Trnavě. Také další výstavy výtvarníků profesionálů i amatérů z řad našich členů se konaly prostorech Západoslovenského muzea a byly spojeny vždy s bohatým kulturním programem. Pod vedením předsedkyně Jaroslavy Svetlíkové se výstavy konaly pod názvem „Saloon“ a byly známé široké trnavské veřejnosti. Vernisáži se zúčastňovali představitelé politického a kulturního života a v r. 2004 byl naším hostem i velvyslanec ČR v SR Rudolf Slánský.

V roce 2003 se dvě členky naší RO Trnava, Alenka Hudáková a Oldřiška Morvayová zúčastnily na „Týdnu zahraničních Čechů“ ve Vídni a svoje zážitky nám potom přiblížila následujícím vyprávěním Alenka Hudáková:

S ruksaky na zádech jsme ráno opustily Trnavu a autobusem jsme se dostaly do Vídně. Hlavní orientační bod byl pro nás chrám sv. Štěpána. Děti nás sice vyzbrojily mapkami a od organizátorů jsme měly instrukce o místě setkání, bohužel to ale nestačilo. Dobří lidé se však najdou všude a tak jsme hrdě vystoupily u chrámu, posilnily se jídlem a pitím z batohu a pokračovaly k Českému centru, které bylo nedaleko. Za vídeňský koordinační výbor Kulturního klubu vítala hostí Ing. Helena Baslerová.

Na setkání nás překvapila velká účast, přišli i z RO Českého spolku z Košic. Rakouští přátelé připravili obsáhlou výstavu z historie i současnosti české menšiny v knihovně. Překvapení nás čekalo v hotelu, kde nás na recepci přivítala paní původem ze Slovenska, která nám poradila, kam na metro, abychom se včas dostaly na recepci na českém velvyslanectví. Pan velvyslanec ČR Jiří Gruša s manželkou Sabinou každého přítomného přivítal a tak zjistil, že jsme tam i my, Češky, žijící dlouho v Trnavě.

A potom se všichni bavili v duchu českého posvícení, hráli i jihočeští dudáci v klasických žlutých kalhotách, to mi připomnělo domov, jsem z Tábora. Ráno jsme se setkali všichni v Českém centru, odkud jsme se vybrali na prohlídku Vídně, k pamětní tabuli T. G. Masaryka a potom do české školy „Komenský“. Přivítali nás sokolové ve vlastní sokolovně, kde mají možnost pořádát různé akce. Jen krátce jsme pak pobýli v prostorách divadelního spolku „Vlastenecká omladina“, kde mladí členové v pěkném sále hrají stará česká představení. Neuvěřitelné! Při diskusích mezi přítomnými jsem zjistila, že na setkání přicestoval i osmdesátiletý pár z Austrálie a ten pán pocházel také z Tábora. Tak jsme vzpomínali.

Odpoledne jsme pokračovali družnou zábavou v Prátru, kde nás čekalo výborné pivo a uzené koleno na prkénku, všechno

u pana Kolarika-Schveizerhause. Celá tato akce se nám moc líbila, i když společenský večer v Palais Auersperg Wien „EUROPA MAGNA – Žijeme v sousedství“ a Mše svatá v neděli

v českém jazyce v kostele Maria am Gestade a Mše národů v katedrále sv. Štěpána byly už bez nás.

V Divadle Jána Palárika se 16. 9. 2004, ve spolupráci s městem Trnava, ale i mnohými kulturními a společenskými organizacemi, uskutečnila pod názvem „Via Bohemica – Česká cesta“ oslava 10. výročí vzniku spolku. V hudebně dramatickém představení vystoupila skupina písničkáře Kliesnila z RO Bratislava a velké podium divadla naplnil známý dětský folklorní soubor ze Vsetína „Malá Jasénka“. Oslav výročí se zúčastnili i vzácní hosté: členové senátu ČR, delegace z ministerstva zahraničních věcí ČR, delegace českého velvyslanectví na Slovensku na čele s Rudolfem Slánským, představitel města Trnava na čele s primátorem Štefanem Bošnjákem a dokonce přišli i reportéři Českého rozhlasu z Prahy. Delegaci Spolku přijal primátor města Trnava a součástí oslav byla i vernisáž výstavy „Českí umelci v Trnave za I. ČSR“, kterou uvedla kurátorka výstavy PaedDr. Simona Jurčová.

Pozornost se věnovala i našim dětem a vnoučatům. Pro ně bylo dopoledne naučně-zábavné setkání se spisovatelkou Marií Korandovou. Odpoledne pak pro dospělé setkání s písničkářem, dramaturgem a režisérem ČT, Bedřichem Ludvíkem, v pásmu „Rozhlédni se člověče“.

Od vzniku spolku jsme úzce spolupracovali se Západoslovenským muzeem, s Knihovnou Juraja Fándlyho a s Divadlem Jána Palárika. V prosinci 2004 jsme si spolu s trnavskou veřejností vyslechli v Zrcadlové síni divadla předvánoční koncert, ve kterém vystoupil Ženský zbor a Ženské trio Českého spolku z Košic, spolu i s barytonistou Státního divadla v Košicích, Mariánem Lukáčem.

V roce 2004 jsme se zúčastnili i turnaje WORD CUP v malém fotbale s mezinárodní účastí, který organizoval „Prameň nádeje“, n.f. a také i slavnostního zahájení oslav svátku sv. Cyrila a Metoda, které se uskutečnilo pod záštitou Kulturního svazu Bulharů v prostorách Západoslovenského muzea. Pro členy i přátele spolku se organizovaly často i různé zájezdy. Byli jsme v Luhačovicích, Rožnově pod Radhoštěm, Kroměříži, Brně, s dětmi v arboretu a v Topolčáncích, zúčastnili jsme se setkání Čechů a Slováků na Velké Javořině a byli jsme na folklorním festivalu v Hrozenkově. V Martině jsme navštívili národopisné muzeum, hřbitov významných osobností slovenských

dějin a pod vedením ředitelky Dokumentačního centra české kultury paní Dr. Hany Zelinové jsme se seznámili s trvalou expozicí výstavy dokumentů o působení Čechů na Slovensku.

Po změně RO na samostatný Český spolek v Trnavském regionu uspořádaly místní kluby Trnava a Piešťany společně dva zájezdy na Moravu. V květnu 2006 do obce Bořetice na otevření viničních sklípků spojené s dalšími atrakcemi a v květnu 2007 jsme zajeli do Vlčnova u Uherského Brodu na tradiční slavnost „Jízda králů“, kde jsme viděli i přehlídku překrásných krojů účastníků obrovského průvodu, vystoupení dětských souborů a jarmark lidových výrobků s možností vlastnoruční výroby tradičních vlčnovských papírových růží.

V říjnu 2005 jsme si připomněli vznik a dobu 1. ČSR s klavíristou Otakarem Krásenským z místního klubu Českého spolku Košice v Michalovcích, který na tu dobu zavzpomínal písničkami Jaroslava Ježka a seznámil nás i se svou knihou „Pozitivní chování“. Několik koncertů a hudebně slovních pásem se uskutečnilo také v Domě hudby Mikuláše Schneidra Trnavského, jako např. k jubilejnímu výročí českých skladatelů B. Smetany, A. Dvořáka a L. Janáčka. V tomto příjemném prostoru jsme v roce 2006 přivítali v Trnavě i českou spisovatelku a tehdejší tajemnici Velvyslanectví ČR na Slovensku, paní Lenku Procházkovou. V roce 2007 jsme se tu setkali také s českou spisovatelkou Terezu Boučkovou a písničkářem Bedřichem Ludvíkem při jejich programu „Srdce u kanálu“. V roce 2008 jsme tu měli možnost vyslechnout pásmo slova a překrásné hudby kytarového virtuóza Jana-Matěje Raka věnované skladateli Jaroslavu Ježkovi. Vystoupení bylo skutečně mimořádně zajímavé.

Koncerty byly ale např. i ve Středisku sociálních služeb, kde jsme spolu s klubem obyvatelů tohoto zařízení uspořádali v roce 2006 povídání a rozjímání o českých tradicích spojené s koncertem slovácké kapely „Horenka“ z Bořetic a o rok později i slovácké cimbálové muziky „Strýci“ ze Strání. V srpnu 2008 ožil v Trnavě i renovovaný amfiteátr a to právě vystoupením folklorního souboru Javorina ze Strání v ČR, který tradičně opět doprovázela cimbálová muzika Strýci.

S přispěním města Trnava uspořádali v roce 2007 naši členové, amatérští výtvarníci Dusík, Hornáčková, Hacurová a Holická, výstavu obrazů s názvem „Meditace“ v Břeclavi, družebním městě Trnavy.

Vernisáž, na kterou jsme přivezli i trochu slovenského folklóru, měla tam velký ohlas.

V r. 2009 jsme v Knihovně J. Fándlyho uspořádali i dvě besedy se širší veřejností. V červnu to byla velmi zdařilá „trnafsko-česká“ beseda „Jó, třešně zrály“, kde Mgr. Eva Jarábková-Chabadová uvedla jako své hosty i hudebníky Mgr. Mariána Mrvu a Ing. Karola Bodoríka a také povídkářku Janku „babku“ Blažkovou. Vyslechli jsme si ukázky z její tvorby a zaujaly nás i vzpomínky na život ve staré Trnavě v podání „babky“. A v říjnu se k výročí vzniku ČSR uskutečnila beseda

s historikem PhDr. Petrem Horváthem na téma „Češi na Slovensku“, kterou moderovala opět Mgr. Eva Jarábková-Chabadová a oživil ji opět přátelé, muzikanti Mgr. Marián Mrva a Ing. Karol Bodorík.

V Piešťanech spolek už několik roků zabezpečuje v průběhu letní lázeňské sezóny veřejné koncerty významných folklorních souborů z České republiky v hudebním pavilonu v městském parku. V Trnavě se to ale zatím daří jen v rámci mezinárodního folklorního festivalu „Trnavská brána“, protože hlediště městského Amfiteátru je pro tyto koncerty přece jen příliš velké.

Členové místního klubu našeho spolku v Trnavě se v současnosti scházejí pravidelně každé poslední úterý v měsíci v Knihovně Juraja Fándlyho. Vedení této knihovny nám to laskavě umožňuje, protože vlastní prostory, bohužel, nemáme.

Předsedkyně místního klubu v Piešťanech, Olga Mišíková, k tomu dodává:

Piešťanští členové trnavské Regionální organizace Českého spolku na Slovensku se akcí v Trnavě zúčastňovali většinou jen sporadicky a proto byl koncem roku 2002 vytvořen v Piešťanech samostatný místní klub spolku. Ráda bych proto také napsala něco o náplni setkání členů našeho klubu.

Kromě veřejných vystoupení významných folklorních souborů z Čech a Moravy v hudebním pavilonu Městského kulturního střediska, kterých je každoročně několik a je možno se o nich dočíst třeba i v regionálních novinách „Piešťanský týždeň“ nebo v „AB Piešťany“, je podstatná hlavně naše spolupráce s Městskou knihovnou a také

s Domem umění, ve kterém už každoročně, v rámci česko-slovenského festivalu „Piešťanské randezvous“, míváme výstavu profesionálních českých výtvarníků. Setkáváme se tu ale i na řadě jiných výstav a také na mnoha divadelních představeních.

Ve spolupráci s Městskou knihovnou, ke které patří i Piešťanské informační centrum (PIC), připravujeme hlavně různá setkání a besedy s některými mimořádnými osobnostmi kulturního a společenského života, ale pod její střechou se scházíme také i ke svým vlastním programům. V Piešťanském informačním centru jsme se už v říjnu roku 2004 setkali s dramaturgem a režisérem ČT, spisovatelem a písničkářem, Bedřichem Ludvíkem (den po jeho vystoupení v Trnavě, které už vzpomínala Vlasta Okruhlicová) a v roce 2008 dokonce i s velvyslancem ČR v SR, Ing. Vladimírem Galuškou.

V roce 2005 jsme v knihovně vzpomínali výročí vzniku 1. ČSR s tehdejší tajemnicí velvyslanectví ČR v SR, českou spisovatelkou Lenkou Procházkovou a s klavíristou Otakarem Krásenským z místního klubu Českého spolku Košice v Michalovcích. V roce 2007 jsme se tu setkali i s poslankyní NR SR, bývalou herečkou a později diplomatkou Magdou Vašáryovou, s básníkem Kamilem Peterajem, s režisérem Dušanem Trančíkem, s prozaikem a cestovatelem Pavlem Weisem a s celou řadou dalších. Znovu také i s Bedřichem Ludvíkem společně se spisovatelkou Terezou Boučkovou při jejich programu „Srdce u kanálu“ a nezapomenutelné bylo i vystoupení kytarového virtuóza Jana-Matěje Raka s jeho programem „Ježkovy VWoči“.

Někdy bývají tato setkání v sále nebo i na terase Kursalonu, kde jsme se také setkali např. s bývalým velvyslancem SR v Itálii, Jozefom Mikloškom, anebo i v hotelu Magnólia či Sandor Pavilon.

V roce 2008 se nám také podařilo zabezpečit, osadit a slavnostně v rámci zahájení letní lázeňské sezóny odhalit, pamětní desku u lípy, kterou v roce 1921 zasadil při své návštěvě Piešťan první prezident ČSR, Tomáš Garrigue Masaryk.

Je tu ale i naše vlastní klubová činnost. Činnost, kterou je sice méně vidět, ale kde se mohou realizovat všichni členové našeho klubu. Běží nám vlastivědné putování po našich rodných krajích, máme literární večery, večery z naší bohaté historie, promítání vlastních filmů a ochutnávky vlastních výrobků. Jezdíme společně na výlety, navštěvujeme společně divadelní představení a výstavy v Domě umění

a vernisáže mnohých dalších výstav v Piešťanském informačním centru a také v Balneologickém muzeu. Společně si připravujeme v knihovně české Velikonoce i Vánoce, ale i hezká posezení venku při ohýnku anebo i jinde při dobrém jídle a moku.

Máme také kroniku, ve které naše kronikářky zaznamenávají pečlivě naše aktivity, a ty jsou zdokumentovány nejenom fotografiemi, ale v poslední době se dostávají také i na „filmový pás“.

Chtěla bych vzpomenout i naše dva členy, kteří již nejsou mezi námi. Jiřinku Ábelovou a Tibinka Pekárka - budeme na ně dlouho v dobrém vzpomínat. Naše řady se ale i rozšiřují a těšíme se, že každý rok nám přibude několik nových členů.

Závěrem bych chtěla vás všechny, kteří čtete tyto řádky, pozvat na naše setkání, vždy první čtvrtek v měsíci do Městské knihovny v Piešťanech. A vám, kterým Váš zdravotní stav nedovoluje se s námi scházet, přeji aspoň zdraví, radost a pohodu v kruhu vašich rodin.

Také Jana Cifraničová z místního klubu Piešťany, chce doplnit

Členkou místního klubu Českého spolku v Piešťanech jsem poměrně krátce - asi $\frac{3}{4}$ roku. Poznala jsem tu super lidi, aktivní, společenské, s různými koníčky, se zajímavými osudy. Zároveň partu na povídání, kulturu, získání nových znalostí a zážitků.

Na Slovensku žijí téměř celý svůj život, od dětství, kam až mi sahají vzpomínky. To, že jsem Češkou, jsem vnímala mateřštinou v rozhovorech se svými rodiči a občasnými návštěvami příbuzných na Moravě. Potkala jsem tam ochotné a laskavé lidi, ale pocit domova, svého rodného kraje, jsem nepoznala.

A právě kontakt se členy Českého spolku je pro mne obohacující také vtom, že mi pomáhá najít své vlastní kořeny a dává pocit poznání země, odkud pocházím.

A na závěr ještě jedna vzpomínka Olgy Mišíkové:

V měsíci říjnu jsem se zúčastnila slavnostního promítání filmu "Operace Dunaj", který se promítal na závěr Piešťanského randevous, česko-slovenského divadelního festivalu v Domě umění. Film uvedla ředitelka Domu umění, PhDr. Edita Bjeloševičová, za účasti herců Evy Holubové, Bolka Polívky a producenta filmu Rudolfa Biermana. Velmi jsem se na česko-polskou komedii, která si vzala na paškál rok 1968, těšila. A tu náhle jsem se s prvními záběry filmu vrátila do onoho památného rána 21. srpna 1968. Slzy mi stoupaly do očí, vůbec jsem netušila, jak hluboko ve mně jsou tyto katastrofické události uloženy.

Najednou tu nebyl jen filmový příběh, ale zároveň se odvíjel i můj vlastní příběh mladého děvčete, které ve tři hodiny ráno na okruhu v Žatci, vysvětlovalo za hukotu tanků ruský regulovčikovi, že tady žádná kontrarevoluce není a s následným přesvědčováním vyděšených a mnohdy i plačících mladých ruských vojáku, že je tady nechceme, protože sem nepřišli jako zachránci, ale jako okupanti, a že jsme jim hladovým a žíznivým proto nepodali ani jídlo a ani pití. Film o tom, jak jsme malovali a vyvěšovali plakáty, nemohli se dovolat rodičům ani příbuzným, jak jsme toužili něco vykonat, abychom to zastavili a nechali na sebe mířit ruské samopaly, netušíce, že stačilo málo, aby byly použity, jako tomu bylo v některých velkých městech. A jak jsme nevěděli a nejistě se ptali jeden druhého, jestli nezačala válka.

Film končil optimisticky a s nadsázkou. A já odcházela z promítání se smíšenými pocity, slzami v očích a s překvapením, co všechno v sobě člověk nese a třeba i po více než 40 letech se někde otevrou dvířka a to zapomenuté se v plné síle připomene.

A co dál ?

Otázka, kterou si asi mohl klást každý z nás ve chvíli, kdy se rozhodoval pro svůj odchod z českých zemí na Slovensko. Jenomže to už bylo dávno a také byla tehdy i jiná situace. Byli jsme ještě mladí, většinou asi i zamilovaní a hlavně – Slovensko přece bylo tehdy částí naší vlasti právě tak, jako třeba Chodsko nebo Haná. Když se tehdy někdo dobrovolně rozhodoval pro emigraci do ciziny, určitě si musel klást otázky: ***Budu se chtít a budu se vůbec moci ještě někdy vrátit ? A budu mít ještě kam ?***

My jsme ale na Slovensko přece neemigrovali ! Od školních let nám bylo vštěpováno, že „Slováci a Češi jsou dvě větve jednoho, bratrského, československého národa“. Emigranty z nás nedobrovolně učinili až ti, kteří ještě koncem 20. století zastávali pošetilý názor, že národ, který je „dospělý“, musí přece také mít svůj národnostní stát !

Vlastně je to ale jedno. Těm, kteří opravdu emigrovali někam do skutečné ciziny a rozhodli se nevrátit (nebo se už vrátit nemohli), – pokud právě nežijí třeba v Chicagu nebo v Bostonu či v Sydney v Austrálii (kde jsou soustředěny poměrně silné česko-slovenské komunity) – tak těm se často také nepodařilo nepodlehnout asimilaci s většinovou populací, mezi kterou žijí. Právě tak, jako nám, kteří jsme odešli na Slovensko třeba za svými životními partnery anebo kvůli profesnímu poslání, narodily se nám tu děti a nehodláme se proto už vrátit, anebo také už ani nemáme kam. Sice v nás stále zůstává ten pocit určité sounáležitosti s českou národní kulturou, stále rádi čteme knihy českých autorů a sledujeme českou televizi, ale naše děti (a tím spíš vnoučata) nacházejí si už své partnery a kamarády mezi Slováky a jako Češi se už necítí. A žádní noví, mladí, sem už asi moc přicházet nebudou.

Přesto – anebo spíš právě proto – bude se náš spolek i nadále snažit co možno nejlépe a co nejčastěji prezentovat českou národní kulturu, české hudební a folklorní skupiny, české výtvarníky a jiné umělce, ale i další mimořádné osobnosti kulturního a společenského života. Na to však nutně potřebujeme získávat nejenom ty dotace

od Ministerstva kultury SR na činnost národnostní menšiny (protože ze samotných členských příspěvků toho až tak moc nepořídíme – ty už nyní nestačí ani na to nejnevýhnutelnější úřadování, jako je stále nutné kopírování různých dokumentů a dokladů, poštovné a pod.), ale musíme mít nejméně ještě jednoho dalšího sponzora – tedy např. MZV ČR nebo i VÚC, či některé z těch měst, kde naši členové a přátelé žijí.

Mohly by to být i jiné orgány a také i fyzické osoby, ale to bychom si asi už moc fandili. A je asi jen zbožným přáním rozšířit naši činnost i do dalších měst VÚC Trnava, kde snad také žijí nějací příslušníci české národnostní menšiny, ale zatím vůbec o nich nevíme a nevíme ani, jak na to. Naše členská základna vznikla po roce 1993 a od té doby se už spíše jen zmenšuje.

Pokud tedy víte o někom, kdo náhodou ještě neví nic o nás – přiveďte ho na naše schůzky ! Nebo nám můžete třeba i zavolat, či ozvat se e-mailem. Proto uvádím na závěr i telefonní čísla a e-mailové adresy aspoň některých funkcionářů našeho spolku. Budeme rádi, když se ozvete.

Ing. Jiří Vodrážka

Ing. Jiří Vodrážka, telefon č.: 0908 191156,
e-mail: vodrazka@naex.sk

Vlasta Okruhlicová: telefon č.: 0907 436154

Olga Mišíková, telefon č.: 0915 849315
e-mail: omisikova@centrum.sk

Oldřiška Morvayová, telefon č.: 0908 329195,
e-mail: morvayova.o@atlas.sk

Eva Jarábková-Chabadová: **Mojim národom**

(ze sbírky „Ži hlavou“)

ČIERNO-BIELA HRA

Kde domov můj,
keď je všade tma ?
Kde domov můj,
keď nad Tatrou sa blýska.
Dnes prechádzame cudzou krajinou,
ktorá nám ešte včera bola taká blízka.

Tak to vždy musí dopadnúť,
keď kone začnú šachy hrať.
Zrúti sa veža, padne kráľ
a pešiáci si sami dajú mat.

To je to čiernobiele videnie.
Jožka je Černý a Lucie je Bílá.
Dáma si smutno Tatry prezerá,
„jednou jsem tady doma byla“.

Nemusela tiecť vaša ani naša krv,
nemuseli prísť ani tanky,
stačilo, že našu čierno-bielu hru
zohrali za nás diletanti.

Začneme novú partiu,
pešiáci, králi a hlavne dámy.
Dáma na ťahu vždy vyhráva
a jedno je, či nedá a či dá mi.

ZAMATOVÉ DELENIE

Stačí mi slovo listopad,
keď padá lístie do záhrad
a vládá jedna za druhou,
raz pánov a raz súdruhov.

Neberte mi, prosím, pampelišky,
tie malé slnká z výšky,
čo stratili sa v tráve na výlete.
Ktorej sa dotkneš, každá vzlietne ako nič.
A do tretice neberte mi petrklíč.

Keď padá lístie do záhrad
petrklíčom si zdobím vlasy,
pijem čaj s medom
z pampelišiek bude asi,
a čakám nový listopad.

BALADA O BRATSKEJ LÁSKE

Veď sa máme radi !
Brat s bratom si tyká.
Vy nám dáte oltár,
my vám slovaciká.

Veď sa máme radi !
Brat brata si hľadá.
Vy nám dáte Santa Klauza,
my vám dáme Vlada.

Veď sa máme radi !
Hráme jednu nôtu.
Vy nám dáte vašu biedu,
my vám našu psotu.

A keď všetko prenesieme
každý k svojmu plotu,
bratskú lásku zapijeme
v krčme U Sabotů.

Pamětní deska u lipy T. G. Masaryka v Piešťanech

Kulturní a tisková tajemnice Velvyslanectví ČR Lenka Procházková
a klavirista Otakar Krasenský v Piešťanech 19. 10. 2005

Bedřich Ludvik v Piešťanech v říjnu 2004

Bedřich Ludvík a Tereza Boučková v Trnave 3. 10. 2007

